

De wonderlijke kerst van vadertje Panov

1. Lang geleden, bijna te lang geleden voor mensenheugenis, leefde er een oude schoenmaker. Zijn huis was heel ver weg, bijna onvoorstelbaar ver, in een klein Russisch dorpje.

Hij heette Panov. Maar niemand noemde hem Panov, of meneer Panov of zelfs schoenmaker Panov; overal in het dorp stond hij bekend als vadertje Panov, omdat iedereen hem zo aardig vond.

2. Vadertje Panov was niet erg rijk - het enige dat hij in de wereld bezat was een kleine kamer met een raam dat uitzicht bood op de Dorpsstraat. In die ene kamer woonde hij, sliep hij en maakte hij schoenen.

Erg arm was hij ook niet. Hij had alle gereedschappen, die een schoenmaker nodig heeft, een prachtige gietijzeren kachel om zijn eten op te koken en zijn handen bij te warmen, een fijne rieten stoel om in te zitten en in te dommelen, een behaaglijk bed met een lappendeken en een olielampje, dat een gezellig licht verspreidde als het duister werd. En er waren zoveel mensen die nieuwe schoenen lieten maken of hun oude schoeisel lieten opknappen en verzolen, dat vadertje Panov altijd genoeg geld had om brood te kopen bij de bakker, koffie bij de kruidenier en kool bij de groenteman om zijn lievelingssoep te maken.

Dus vadertje Panov was best tevreden - meestal.

Meestentijds glinsterden zijn ogen blij door zijn kleine, ronde brilletje en hij zong en floot en had voor iedere voorbijganger een opgewekte groet.

3. Maar op deze bijzondere dag was dit alles anders. Vadertje Panov stond treurig voor het raam van zijn winkeltje en dacht aan zijn vrouw, die lang geleden gestorven was en aan zijn zoons en dochters, die allemaal groot waren geworden en naar elders vertrokken. Het was de avond voor Kerstmis en alle mensen waren gezellig thuis in de familiekring. Vadertje Panov tuurde de Dorpsstraat in en zag achter de helder verlichte ramen kaarsen en lampen en kerstbomen. Hij hoorde het gelach en gegil van kinderen, die spelletjes deden. De vage geur van gebraden vlees drong door de kieren bij de deur en het raam van zijn winkeltje. 'Och, och,' zei vadertje Panov, terwijl hij aan de punten van zijn lange, grijze snor trok en langzaam zijn hoofd heen en weer bewoog. 'Och, och,' en er was niemand, die de schittering in zijn ogen achter het kleine brilletje met de ronde glazen weer terug bracht.

4. Vadertje Panov slaakte een diepe zucht. Daarna deed hij de lamp aan, ging langzaam naar een hoge boekenplank en pakte een oud, bruin boek.

Hij veegde wat snippers leer van de tafel, zette de koffiepot op de kachel, ging in de rieten stoel zitten en begon te lezen. Nu was vadertje Panov nooit naar school geweest en hij kon niet zo heel goed lezen, zodat hij met zijn vingers langs de regels gleed en de woorden hardop uitsprak.

Hij las het verhaal van Kerstmis. Hij las hoe een klein jongetje, Jezus, werd geboren, niet in een veilig warm huis, maar in een koeienstal, omdat er in de herberg geen plaats was.

'Och, och,' mompelde vadertje Panov, terwijl hij aan de punten van zijn snor trok, 'waren ze

maar hier gekomen. Dan hadden ze op mijn lekkere bed kunnen slapen en ik zou het kleine jongetje toegedekt hebben met mijn warme lappendeken. Ik zou graag wat gezelschap hebben en een kindje om mee te spelen.'

Vadertje Panov stond op en pookte het vuur op. Buiten werd het mistig en donker. Hij draaide de lamp wat hoger. Hij schonk een kop koffie voor zichzelf in en ging verder met zijn boek.

Hij las over rijke mannen, die de woestijn doortrokken om het kleine jongetje Jezus geschenken te brengen - geschenken van goud en heerlijk ruikende kruiderijen.

5. 'Och, och,' zuchtte vadertje Panov, 'als Jezus hier kwam, zou ik niets hebben om aan hem te geven.' Maar opeens glimlachte hij en pretlichtjes dansten in zijn ogen achter de ronde brillenglazen. Hij stond op, ging naar dezelfde hoge plank en pakte een stoffige doos met een touwtje erom. Hij maakte de doos open en haalde er een paar hele kleine schoentjes uit. Hij nam in elke hand een schoentje en bekeek ze langdurig. Het waren de mooiste schoentjes die hij ooit gemaakt had.

'Die zou ik hem gegeven hebben,' mompelde hij tenslotte en stopte ze toegewijd weer in de doos. Daarna liet hij zijn oude botten behoedzaam weer in de grote rieten stoel zakken. Hij zuchtte diep en boog zich weer over het boek.

Of het nu van de warmte kwam of omdat het al laat was, wie zal het zeggen, maar het duurde niet lang of de magere vinger van vadertje Panov gleed van de bladzijde, zijn brilletje met de ronde glazen zakte van zijn neus en hij viel in slaap.

Buiten werd de mist steeds dikker. Vage figuren gleden voorbij het raam.

Maar de oude schoenmaker dommelde en snurkte zachtjes. Plotseling klonk een stemmetje door de kamer... 'Vadertje Panov! Vadertje Panov!'

6. De oude man schrok op. Zijn grijze snor sidderde. 'Wie is daar?' riep hij en keek verward om zich heen. Hij kon maar weinig zien zonder bril, maar er scheen werkelijk niemand te zijn. 'Vadertje Panov,' zei de stem weer. 'Je wenste, dat je me had kunnen zien, dat ik bij je was gekomen in je winkeltje en dat je me een geschenk had kunnen geven. Nu, kijk morgen naar me uit van de vroege ochtend tot de late avond, want ik kom. Pas goed op, dat je me herkent, want ik zal mijn naam niet noemen.'

Toen was alles stil. Vadertje Panov wreef in zijn ogen en ging met een schok rechtop zitten. De kachel was bijna uit en de lamp helemaal, maar buiten beierden de klokken alom. Het was Kerstmis.

'Hij was het,' zei de oude man tot zichzelf. 'Dat was Jezus.'

Nadenkend trok hij aan de punten van zijn snor. 'Misschien was het alleen maar een droom - hoe dan ook, ik zal opletten en ik hoop, dat hij morgen bij me komt. Maar hoe zal ik weten wie hij is? Hij is niet altijd een klein jongetje gebleven; hij is opgegroeid tot een man, een koning; ze zeiden dat hij God zelf was.'

Peinzend schudde de oude man zijn hoofd. 'Och, och,' zei hij langzaam, 'ik zal erg goed op moeten letten.'

Vadertje Panov ging die nacht niet naar bed. Hij zat in zijn rieten stoel, met zijn gezicht naar het raam en keek naar buiten, om vooral maar geen enkele voorbijganger te missen. Beetje bij beetje kropen de zonnestralen over de heuvel en verlichtten de keien van de Dorpsstraat. Er was nog steeds niemand verschenen.

'Ik zal een lekkere pot koffie maken voor mijn kerstontbijt,' zei vadertje Panov opgewekt

tegen zichzelf. Dus hij stookte de houtskool in de kachel op en maakte een grote kroes dampend hete koffie. Maar inmiddels hield hij geen oog van het raam af.

7. Eindelijk, eindelijk kwam er iemand aan: Een gestalte verscheen ver op de bochtige straat. Vadertje Panov drukte zijn gezicht tegen het bevroren vensterglas. Hij was erg opgewonden, misschien was dat Jezus, die hem kwam bezoeken. Toen deed hij teleurgesteld een stapje terug. De gestalte kwam naderbij, hij sjokte langzaam over de weg. Nu en dan stond hij even stil en sjokte dan weer door. Vadertje Panov kende hem wel - hij was de oude straatveger, die iedere week langs kwam met zijn bezem en kruiwagen.

Vadertje Panov voelde zich een beetje boos worden. Hij had wel wat anders te doen, dan op de uitkijk staan naar straatvegers. Hij wachtte op God, op de koning, Jezus. Hij draaide zich ongeduldig van het raam af en wachtte totdat de oude man gepasseerd zou zijn. Maar toen hij weer naar buiten keek, was de straatveger aan de andere kant van de straat, tegenover zijn winkeltje. De man had zijn kruiwagen neergezet, wreef zijn handen en stampte met zijn voeten. Vadertje Panov kreeg medelijden met hem. De arme straatveger zag er inderdaad erg koud uit. En stel je dat eens voor: werken op eerste kerstdag! Vadertje Panov tikte tegen het raam, maar de oude man hoorde het niet. Daarom liep hij naar de deur en zette deze open. 'Hé!' riep hij uit de deuropening vandaan. 'Hé, oude man!'

De straatveger keek bezorgd om zich heen - de mensen behandelden hem vaak erg lelijk, vanwege zijn beroep - maar vadertje Panov glimlachte tegen hem.

8. 'Heb je trek in een kop koffie?' riep hij. 'Je ziet er uit of je half bevroren bent.'

De straatveger liet zijn kruiwagen direct in de steek.

'Graag,' zei hij, terwijl hij het kleine winkeltje binnenkwam. 'Erg vriendelijk van u, erg aardig.'

Vadertje Panov roerde in de grote koffiepot op de kachel.

'Het is het minste wat ik doen kan,' zei hij over zijn schouder. 'Het is tenslotte Kerstmis.'

De oude man snoof. 'Ik heb van Kerstmis verder niets te verwachten,' zei hij.

9. Hij pakte het kopje koffie aan, dat vadertje Panov hem aanbood en schuifelde dichterbij om zich te warmen bij de kachel. Dunne wolkjes stoom stegen op uit zijn vochtige kleren en een zurige lucht verspreidde zich in de kamer.

Vadertje Panov ging weer op zijn plaats bij het raam staan en keek links en rechts uit over de straat.

'Krijgt u bezoek?' vroeg de oude straatveger nors, 'sta ik in de weg?'

Vadertje Panov schudde zijn hoofd: 'Ik... tja, heb je wel eens van Jezus gehoord?' vroeg hij.

'Dat is dezelfde als God, niet?' vroeg de oude man.

'Hij komt vandaag,' antwoordde vadertje Panov.

De oude man staarde hem verbaasd aan, en veegde langzaam zijn neus af aan de mouw van zijn jas. Vadertje Panov vertelde hem wat hem overkomen was. 'Dus daarom sta ik op de uitkijk voor hem,' besloot hij zijn verhaal.

De straatveger zette zijn kopje neer en schudde somber zijn hoofd. 'Veel geluk gewenst,' zei hij, terwijl hij naar de deur ging, 'en bedankt voor de koffie.' Voor de allereerste keer glimlachte de straatveger. Daarna liep hij gehaast de straat op en pakte zijn kruiwagen op.

10. Vadertje Panov stond in de deuropening en keek de straatveger na. Hij tuurde naar links en hij tuurde naar rechts. Er was een helder winterzonnetje en de stralen gaven zelfs een

beetje warmte en deden het ijs op het raam en op de gladde keistenen smelten.

Er kwamen nu meer mensen op straat; enkele dronken lieden wankelden naar huis na het feest van de afgelopen nacht.

Families in hun mooiste kleding haastten zich voort voor een bezoek aan familie en vrienden. Ze knikten en glimlachten tegen vadertje Panov, die daar in de deuropening van zijn winkeltje stond.

'Prettige Kerst gewenst, vadertje Panov,' riepen ze.

En de oude schoenmaker knikte en glimlachte terug, maar hij hield ze niet aan... hij kende ze allemaal bij naam. Hij wachtte op iemand anders.

11. Hij was net van plan de deur te sluiten en naar binnen te gaan, toen hij iemand zag. Het was een jonge vrouw, moeizaam lopend aan de schaduwkant, dicht bij de muur, met een baby in haar armen. De vrouw was erg mager, ze zag er erg vermoeid uit en haar kleren waren armoedig.

Vadertje Panov keek naar haar; ze was bijna zijn deur voorbij, toen hij plotseling riep:

'Hallo, kom toch even binnen en warm je bij het vuur.'

Geschrokken keek zij op en eerst leek het alsof zij weg wilde rennen. Maar ze zag de pretlichtjes in de ogen van de schoenmaker, achter zijn brilletje met de ronde glazen.

'Erg vriendelijk van u,' zei ze, toen hij opzij stapte om haar te laten passeren.

Vadertje Panov haalde zijn schouders op. 'Het is niets bijzonders,' zei hij, 'ik vond je er zo koud uitzien. Moet je nog ver?'

'Naar het dorp verderop,' antwoordde ze kort. 'Ongeveer zeven kilometer. Ik heb bij de molen gewoond, maar nu heb ik geen geld meer om de huur te betalen. Daarom moet ik naar mijn neef gaan en hem vragen of ik bij hem kan wonen. Ik heb geen man, ziet u.'

12. Vadertje Panov liep naar de kachel, waar zij stond.

'Wil je wat brood en soep bij me eten?' vroeg hij.

Maar de vrouw schudde trots haar hoofd.

'Een beetje warme melk voor je kindje dan,' zei hij en nam de baby uit haar armen. 'Maak je maar niet bezorgd,' lachte hij, met pretlichtjes in zijn ogen, 'ik heb zelf kinderen gehad!'

Hij warmde de melk en voerde het kindje op zijn schoot. Het kind lachte en spartelde met zijn beentjes.

'Och, och,' sprak vadertje Panov, terwijl hij zijn hoofd schudde, 'het arme ding heeft geen schoentjes aan.'

'Ik kan ze niet voor hem kopen,' zei de jonge vrouw bitter.

Terwijl vadertje Panov het kleintje zat te voeren, kwam er een gedachte bij hem op. Hij probeerde die van zich af te zetten, maar telkens moest hij weer hetzelfde denken. Daarom pakte hij de doos van de hoge plank. De schoentjes, die hij zolang geleden gemaakt had, pasten het kind precies. Alsof ze voor hem gemaakt waren

'Nu dan, die mag jij hebben,' zei hij zacht.

De jonge vrouw was overgelukkig. 'Hoe kan ik u ooit danken?' riep zij blij.

Maar vadertje Panov hoorde haar niet eens. Hij keek bezorgd naar buiten.

Zou Jezus voorbij gekomen zijn toen hij het kindje zat te voeden?

'Is er iets?' vroeg de jonge vrouw vriendelijk.

'Heb je gehoord van Jezus, die met Kerstmis geboren werd?' antwoordde de oude schoenmaker.

Het meisje knikte.

'Hij komt vandaag,' zei vадertje Panov. 'Dat heeft hij beloofd.' En hij vertelde haar de droom, die hij gehad had - als het een droom was tenminste.

De jonge vrouw luisterde geduldig, van het begin tot het einde. Ze keek hem aan, alsof het haar allemaal ongelooflijk voorkwam, maar ze klopte de oude schoenmaker vriendelijk op de hand en zei: 'Ik hoop, dat uw droom uitkomt. U verdient het, alleen al omdat u zo goed bent geweest voor mij en mijn kind.'

Daarna vervolgde zij haar tocht.

Vadertje Panov deed de deur achter haar dicht en nadat hij een pan koolsoep had klaargemaakt voor zijn avondmaal, ging hij weer bij de deur kijken.

Vele uren verstreken. Mensen kwamen en gingen. Maar Jezus kwam niet. Eindelijk begon vадertje Panov te vrezen, dat hij er wel geweest was, maar dat hij hem niet herkend had. Misschien was hij net voorbijgekomen, toen vадertje Panov het vuur opstookte om de soep te koken! De oude schoenmaker kon niet langer stilzitten.

13. Hij ging in de deuropening staan en keek naar buiten.

Allerlei mensen liepen zijn winkeltje voorbij, kinderen, oude mannetjes, bedelaars en omaatjes, vrolijke mensen en sombere mensen; hij glimlachte tegen sommigen, knikte tegen anderen en aan bedelaars gaf hij een geldstuk of een stuk brood.

Maar Jezus kwam niet.

Het begon te schemeren, en vадertje Panov begon de moed te verliezen. De grijze decembermist kroop de straat in en spoedig kon hij de vormen al niet meer onderscheiden van de weinige mensen die voorbij het raam kwamen.

Treurig stak de oude schoenmaker zijn olielamp aan, stookte het vuur op en maakte iets voor zichzelf om te eten.

Toen hij klaar was, ging hij terneergeslagen in de grote rieten stoel zitten, pakte zijn boek en begon te lezen. Maar het was hem te zwaar om het hart en zijn ogen waren te moe om de woorden op de bladzijde te onderscheiden.

'Het was dus toch alleen maar een droom,' zei hij treurig in zichzelf. 'Ik wilde het zo graag geloven. Ik wilde zó graag, dat hij zou komen.'

Twee dikke tranen welden op achter zijn brilletje en vulden zijn ogen, zodat hij bijna niets meer kon zien.

14. Zo opeens leek het of er iemand in de kamer was. Door de tranen heen meende vадertje Panov dat hij een groep mensen door de winkel zag lopen. De straatveger was er, en de vrouw met haar kindje - alle mensen, die hij die dag gezien en gesproken had.

Terwijl ze hem voorbij liepen, fluisterden ze stuk voor stuk:

'Heb je me niet gezien? Heb je me niet gezien, vадertje Panov?'

'Wie ben je?' riep de oude schoenmaker, terwijl hij moeizaam uit zijn stoel overeind krabbelde, 'wie ben je? Zeg het me.'

En toen hoorde hij dezelfde stem als van de vorige nacht, maar waar de stem vandaan kwam, kon vадertje Panov niet ontdekken.

De stem zei: 'Ik had honger en jij gaf me te eten, ik had dorst en jij gaf me te drinken, ik was koud en jij liet me binnen. Wat jij vandaag hebt gegeven aan hulp en steun, dat heb je aan mij gegeven!'

Daarna werd alles stil.

15. De tranen in de ogen van de oude man waren opgedroogd, maar hij zag toch niemand in de kamer.

'Och, och,' zei vadertje Panov langzaam, terwijl hij de punten van zijn snor omlaag trok, 'hij is dus toch gekomen.'

De oude schoenmaker schudde bedachtzaam zijn hoofd. Toen glimlachte hij en de pretlichtjes in zijn ogen, achter het brilletje met de ronde glazen, kwamen terug.

Leo Tolstoy